

MARIANNA KURTTO

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Tekijä kiittää Otavan kirjassäätiötä, Taiteen edistämiskeskusta ja WSOY:n kirjallisuussäätiötä saamastaan tuesta.

Kiitos myös: Taina Helkamo, Leenastiina Kakko, Antti Kasper, Taina Latvala, Pete Neuvonen, Antti Pakarinen, Noora Sällström, Anni Tausta, Heini Vahtera ja Netta Walldén. Äitini ja sisarukseni.

© Marianna Kurtto ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2021

ISBN 978-951-1-38862-3

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2021

I.

Peikkoja ja perhosia

Tutustuimme eräänä syksynä kahvilassa torin laidalla. Sekä minä että mies kävimme siinä kahvilassa lähes päivittäin, arkisin tekemässä töitämme ja viikonloppuisin tapaamassa ystäviä viinilasillisen äärellä. Tosin nyt taidan puhua lähinnä itsestäni, sillä mies ei juonut viiniä saati tavannut ystäviä, vaan istui vain yksin nurkkapöydässä keskioluttuoppi kourassaan. Juomaansa hörppiessään hän luki Tekniikan maailmaa tai MeNaisia tai Suomen Kuvalehteä, toisin sanoen mitä hyvänsä lehteä, tai ratkoi Iltalehden ristikkopähkinöitä. Joinain viikonloppuina hänen seuraansa liittyi ruskeatukkainen nainen, joka ei vaikuttanut ystävältä. He jutustelivat hiljaa ja hymyilivät toisilleen lempeästi, ja heidän eleistään paistoi vuosien mittaan syntynyt kiintymys. Useimmiten mies oli kuitenkin yksin.

Olin tottunut hänen läsnäoloonsa ja alkanut jopa pitää sitä kodikkaana, mutta pitkään en kiinnittänyt häneen sen kummempaa huomiota tai yrittänyt puhutella häntä. Tuntemattomien puhuttelu ei ylipäänsä kuulunut tapoihini, ja kaiken lisäksi mies tuntui jokaisella eleellään viestittävän maailmalle: jättäkää minut rauhaan. Hän oli kuin yksi kahvilan seinällä roikkuvista maisematauluista, joita en koskaan kovin tarkkaan katsellut mutta joista yhdenkin puuttumisen olisin varmasti huomannut. Olisin tuntenut tilassa tyhjän aukon – ja tunsinkin, aina silloin kun hän ei ollut paikalla. Mutta ehken minä niinä kertoina

ymmärtänyt, mistä tyhjiys oikeasti johtui ja miksi kahvi maistui sinä päivänä laihemmalta kuin jonain toisena.

Joskus päivisin, kun nostin katseeni tietokoneen näytöltä ja silmäilin hajamielisenä ympärilleni, näin miehen siemailevan kahviaan ja keskittyvän ankarasti. Päivisin hän ei nimittäin juonut olutta eikä lukenut lehtiä, vaan tutki papereita ja lehtiöitä, joita kuljetti mukanaan vaihtuvissa muovikasseissa, ja selaili kulahtaneisiin suojakansiin nojaavaa iPadian. Toisinaan hän näytti piirtävän jotakin, ja välillä hän tarttui puhelimeensa ja puhui siihen hiljaisella äänellä, joka oli käynyt tutuksi hänen keskusteluistaan ruskeatukkaisen naisen kanssa. Hiljainen ääni, muttei nöyrä, ajattelin ja keskityin taas omiin puuhiini aavistamatta lainkaan, kuinka paljon tutummaksi tuo ääni joskus vielä minulle kävisi.

Muutaman kerran olin huomannut miehenkin tarkkailevan minua kulmiensa alta – ja hänellä todella oli näyttävät kulmat! – mutta aina kun katseemme kohtasivat, hän käänsi päänsä nopeasti pois.

Tapanani oli saapua kahvilaan aamupäivällä kymmenen tai yhdentoista aikaan, ja tuolloin mies oli usein jo istumassa paikallaan. Kahdentoista maissa saapuivat toimistotyöläiset, jotka pölähtivät ovesta sisään trensseineen ja juoruineen, ja lakisääteisen lounasaikansa päätyttyä he poistuivat paikalta salaatilla ja vis-syllä kiusattuine vatsoineen. Sitten tuli minun vuoroni kävellä tiskille ja pyytää se annos, jota lounaslistalla vielä sattui olemaan jäljellä – usein se oli makkarakastiketta tai jauheliuhakeittoa, jota-kin sellaista kotiruokamaista, joka ei toimistolaisille kelvannut. Mies puolestaan ei koskaan syönyt lounasta, ei ennen toimistolaisia eikä heidän jälkeensä; hän joi vain kahvikupin toisensa perään ja toimitti askareitaan, eikä hän koskaan ostanut kahvin ohkeen edes pasteijaa tai leivosta.

En kiinnittänyt häneen sen kummempaa huomiota, sanoin

aiemmin, ja silti tein hänestä jatkuvasti tällaisia huomioita. Mutta niitä minä tein kaikista, eikä hän siinä suhteessa ollut missään erityisasemassa. Ihmisten tarkkailu kuului luonteeseeni ja työnkuvaani, sillä kaikki ympärilläni oli materiaalia näytelmiin joita kirjoitin. Panin merkille jokaisen kahvikupin kilahduksen ja sananvaihdon, joka selkäni takana käytiin niinä pitkinä ilta-päivinä, kun istuin kahvilan epäergonomisilla tuoleilla asuntoni tiskivuoria ja pölykerrostumia paossa. Viihdyin siellä, ihmisten keskellä, sillä siellä pystyin keskittymään ihmisiin, poimimaan heidän suustaan putoilevia lauseenpätkiä kuin irtonaisia lankoja.

Mutta miten saatoin olla arvaamatta, että joskus langan toisesta päästä löytyy lihaa ja verta? Että kun siitä langasta vetää, purkautumaan lähtee kokonainen vyyhti, kokonainen ihminen tarinoineen ja säikeineen, eikä liikettä voi enää pysäyttää.

Se ei ole enää minun käsissäni.

Oli lauantai-ilta, istuin kahvilassa yksin. Aiemmin seurassani olleet ystäväni – pukusuunnittelija-Kaisa ja runoilija-Miina, jotka taisivat siinä vaiheessa olla pikemminkin kavereitani – olivat jo häpyneet. He olivat ottaneet vain yhdet lasilliset, koska heillä oli velvollisuuksia. Heillä oli lapsia nukutettavana, pyykkejä ripustettavana ja parisuhteita vaalittavana, ja mitä minulla oli? Täysi vesilasi ja puoli lasillista talon viiniä.

Ja pian lasitkin olisivat tyhjät, ja vetäisin takin niskaan ja kävelisin torin halki kotiin. Avaisin television, söisin voileivän, pesisin hampaat ja lukisin nukahtamislääkkeeksi paksua ranskalaista romaania, kunnes vaipuisin uneen vain herätäkseni taas seuraavana päivänä uuteen yksinäisyyteen, sunnuntain muotoiseen.

Tai ei sittenkään, sillä oli lauantai-ilta, ja mies istui kahvilan nurkkapöydässä ristikkoo täyttäen. Ruskeatukkaista naista ei näkynyt. Minä istuin Kaisan ja Miinan hylkäämänä ikkunanvierisessä pöydässä, siinä joka keikkui mutta jossa silti viihdyin, sillä siitä näki hyvin torille ja ruokakaupan kulmalle, valoisalla ainakin. Mutta nyt oli pimeää, kellot oli siirretty talviaikaan. Join lasini tyhjäksi ja ryhdyin tekemään lähtöä, ja kun olin jo noussut ylös ja ojentamassa kättäni kohti tuolin nojalla roikkuvaa kaulaliinaa, mies sanoi äkkiä, sillä hiljaisella matalalla äänellä: ”Kuule. Hei.”

Kului hetki ennen kuin ymmärsin, että hän oli puhunut

minulle, sillä tuskin olisin yllätynyt enemmän jos minua olisi puhutellut juuri pöydälle jättämäni punatahrainen lasi. Mutta koska kukaan muukaan ei näyttänyt reagoivan miehen sanoihin, osoitin sormella rintakehäni ja muodostin huulillani äänettömästi sanat: *ai minä?*

Mies nyökkäsi ja viittoili kohti tuolia, joka nökötti tyhjänä häntä vastapäätä.

Miksipä ei, ajattelin ja keräsin tavarani. Ehkä saisin tästä hyvää materiaalia. Ehkä tuolla miehellä olisi kerrottavanaan jotain, mitä muilla ei. Ja onhan hänellä kauniit silmät – siniset, tai ehkä siniharmaat – panin merkille, kun istuin alas. Siihenastisessa elämässäni olin tosin suosinut tummasilmäisempiä, mutta mihinpä hyvään se oli johtanut.

Eikä tässä ollut kyse mistään romantiikasta.

Ei mistään *sellaisesta*.

Olin kyllästynyt *sellaiseen*.

Kysehän oli vain tutkimuksen tekemisestä ihmisten parissa, siitä että avasin heidän rintakehänsä kuin kirurgi, katsoin minkälaista tavaraa sisältä löytyi, ja ompelin sitten haavan takaisin umpeen. Se oli turvallista, riskitöntä.

Ammatillista ja kliinistä, eikä mitään muuta.

Ojensin miehelle käteni ja kerroin nimeni. Hän kertoi omansa ja puristi kättäni, ja silloin minulle valkeni, että hän oli sittenkin osa maailmaa, että hän noudatti sittenkin ihmislajin tapoja. Kädenpuristus oli luja eikä kämmen ollut lainkaan hikinen, minkä panin tyytyväisenä merkille, sillä joskus opiskeluaikoina olin tapaillut nihkeäkämmenistä miestä, joka oli kaiken lisäksi toistellut loputtomiin samoja, lähinnä Turhapuro-elokuvista opittuja vitsejä.

Mutta nyt tämä edessäni istuva mies, jonka kämmen ei hikoillut ja joka – niin ainakin toivoin – keksi itse omat vitsinsä, katsoi

minua ja kysyi: ”Haluatko jotakin juotavaa? Vai oletko niitä feministejä, jotka ostavat juomansa itse?”

”En minä niitä feministejä ole”, vastasin, ”vaan niitä jotka nyhtävät miehestä irti jokaisen liikenevän pennin.”

”Selvä on”, mies sanoi ja virnisti. ”Käykö talon punaviini?”

Miehen kävellessä tiskiä kohti sain itseni kiinni siitä, että tuijotin hänen farkkukankaan peittämää takamustaan. Minne se kliinisyys nyt jäi? toruin itseäni päätäni ravistellen ja toivoen, ettei kukaan ollut seurannut katsettani.

Mutta ei kukaan ollut kiinnittänyt minuun mitään huomiota: meidän lisäksi paikalla oli vain pari lehteensä uppoutunutta iäkstä miestä ja muutamia illan myöhempiin rientoihin valmistautuvia opiskelijoita, jotka keskittyivät omiin juttuihinsa. Siihen mitä se ja se oli sanonut, kun se ja se oli ensin sanonut niin. Siihen miten joku oli lähtenyt juhlista jonkun toisen kanssa, *ne yrittivät lähteä salaa, se sanoi että ne vain nukkuivat yhdessä. As if!*

Onneksi olin jo kaiken tuollaisen ulkopuolella.

Olin 35-vuotias ja loputtoman vanha.

Ja onneksi mies pian jo palasi pöytään ja sanoi: ”Olkaa hyvä, neiti feministi.” Hän asetti lasin eteeni hienostunein elein kuin laadukkaammankin ravintolan hovimestari.

”Kiitos. Toivottavasti oli kallista.”

”Kaikkihan täällä päin on. Paitsi maksalaatikko, jos se on tarjouskassa.”

”Totta puhut”, sanoin, ja me kilistimme lasejamme yhteen.

Huomasin heti viiniä maistettuani, ettei se ollut talon viiniä, sillä sen olisin tunnistanut vaikka turkinpippuri suussa. Mies oli siis ostanut minulle jotakin kalliimpaa. Ehkä hänellä on romanttisia taka-ajatuksia, vaikka minulla ei niitä olekaan, ajattelin, ja että nyt pitäisi olla varovainen. En saisi antaa vääriä signaaleja. Minun pitäisi vain jutustella, pitäisi olla kikattelematta

miehen jutuille ja pyörittelemättä hiuksia etusormen ympärille flirttailevasti – ei sillä, että olisin muutenkaan sellaista harrastanut, ja hankalaa se olisi ollutkin, sillä minulla oli melko lyhyet hiukset.

En kuitenkaan ollut asiasta aivan varma: ehkä silti tein niin. Ehkä pyörittelin typerän näköisesti kiehkuroita lyhyestä tukastani, sillä ihmiset tekevät paljon asioita joita eivät huomaa tekevänsä, ja juuri niistä vaikeudet alkavat. Siispä painoin kämmeni tiukasti pöydän alapintaa vasten ja päätin pitää ne siellä aina silloin, kun en tarvinnut kättä lasin kohottamiseen.

”Miksi sinä sitten asut juuri tällä alueella?” kysyin. ”Jos täällä kerran on niin kallista.”

”Miksi itse?” mies vastasi nopeasti kuin kaukalon laidasta takaisin kimmahtava kiekko.

”Mistä sinä tiedät missä minä asun?” yritin vastata yhtä nopeasti, ja ehkä siinä onnistuinkin.

”Mistä sinä missä minä?”

”Olen vakoillut sinua”, sanoin ja kaduin heti sanojani, kun näin miehen epäluuloisen ilmeen. ”No en!” yritin korjata. ”Se oli vitsi.”

”Vitsistä on aina puolet totta”, mies sanoi, ja säpsähdin, sillä muistin kuulleen saman elämänviisauden teinivuosieni ensirakkaudelta, koripalloilijan pituiselta ja liikavarpaista kärsineeltä Leolta.

”No ei tästä vitsistä”, sanoin. ”Ja sinulle voin kertoa ihan ilmaiseksi, että toden totta asun täällä ja se johtuu siitä, että olen rikas perijätär.”

”Nyt pääsit kyllä yllättämään.”

”Niin, ehkä sitä ei ulkomuodosta huomaa...” sanoin ja toivoin pukeneeni juuri sinä päivänä jonkin uudemman villapaidan sen kulahtaneen sijaan.

”En minä sitä tarkoittanut”, mies selitti huvittuneen näköisenä, ”vaan sitä että kerroit ihan ilmaiseksi.”

”Ai”, sanoin ja siemaisin viiniäni. ”Olen kai anteliaalla päällä.”

”Oo-kei”, mies vastasi.

”Siis en *sillä tavalla*, älä nyt kuvittele mitään sellaista...”

”Ei tulisi mieleenkään”, mies sanoi ja näytti yhä huvittuneemalta, ja minä huomasin mieltiväni hieman loukkaantuneena, että miten niin ei tulisi mieleenkään – että olisi todella pitänyt laittaa joku toinen villapaita. Tai ehkei villapaitaa lainkaan.

”Ja sitä paitsi”, yritin kääntää keskustelun nopeasti toisaalle, ”tiedäthän kai mitä sanotaan, siis rikkaista ja vaatteista.”

”No mitä niin?”

”No sitä, että varakkaimmat pukeutuvat aina vaatimattomimmin. Ostavat tarjousmaksalaatikkoa ja asuvat pienessä kaupunkiasunnossa, koska maaseudulla on kuitenkin se varsinainen kartano.”

”Aivan,” mies sanoi ja katsoi minuun taas virnistäen. ”Ja palvelijat.”

”Niin”, vastasin tyytyväisenä siihen, että hän oli lähtenyt leikkiin mukaan. ”Ja hevoset, nekin on varmasti helpompi pitää kartanon puolella.”

”Osaatko sinä ratsastaa?” mies kysyi sitten äkkiä vakavoituen, kuin olisi saman tien kyllästynyt leikinlaskuun. Vakavuudesta päättelin senkin, ettei kysymyksessä tainnut piillä minkäänlaista kaksimielisyyttä.

”En”, sanoin. ”Tai ratsastin minä kerran, mutta putosin. Eli en kai osaa.”

”Tuskin sinä siis mikään perijätär olet”, mies huomautti. ”Ne osaavat nimittäin ratsastaa vaikka takaperin Alepaan. Eivätkä ne kirjoita henkensä pitimiksi näytelmiä, joita esitetään vaihtoehtoteattereissa jossakin kaupungin laitamilla”, hän jatkoi, ja olin

vähällä nielaista viinin väärään kurkkuun.

Miten mies tiesi minun tekemisistäni?

Oliko hän vakoillut *minua*?

Oliko hän mielipuoli, joka houkuttelisi minut kotiinsa, huumaisi ja kaivaisi sitten keittiön laatikosta suuren lihaveitsen?

Sitä paitsi miten niin vaihtoehtoteattereissa, miten niin laitamilla? Edellistä näytelmääni oli kylläkin esitetty keskisuudessa teatterissa, joka sijaitsi tukevasti kantakaupungin alueella, laajasti tulkittuna ainakin.

Ja minä tulkitsin mielelläni laajasti.

”Mistä sinä tiedät mitä minä teen?” sain sitten kysytyä. ”Oletko vakoillut minua?”

”Eipä ole tarvinnut”, mies sanoi ja pyyhki olutvahtoa huuliltaan, ”itsehän sinä olet kailottanut ammattisi täällä kovaan ääneen.”

”Mitä... Milloin muka?”

”No, kerran. Istuit tuossa isossa pöydässä niiden vakioukkeleiden keskellä ja julistit olevasi näytelmäkirjailija. Se oli oikeastaan aika viihdyttävää. Sinä iltana en kaivannut televisiota.”

”En minä kyllä muista”, sanoin hiljaa ja tunsin punan kohoavan kasvoilleni. Tiesin, että jotakin tuollaista oli hyvin saatanut käydä; olin muutaman kerran sortunut ottamaan useamman lasillisen ”vakioukkeleiden” kanssa juuri tällaisina lauantai-iltoina, kun ystäväni olivat jättäneet minut kahvilaan yksin. Tätä nykyä vakioukkeleita – ryhmä joka koostui lähinnä alkoholisoituneista entisistä diplomaateista ja insinööreistä – ei juuri kahvilassa näkynyt, sillä osa heistä oli saanut viimeisen sairauskohtauksensa ja loput siirtyneet viettämään iltojaan parin korttelin päähän avattuun, uutenakin nuhjuiseen kapakkaan, joka tuntui vastaavan paremmin heidän tarpeisiinsa.

”Ei se mitään, minä kyllä muistan”, mies sanoi ja kohotti irvis-

täen tuoppiaan. Silloin huomasin, että hänen silmäkulmiinsa ilmestyi pieniä – tai kenties keskisuuria – rypyjä. Kuinka vanha hän oikein mahtoi olla?

”No, nyt kun minun tekemiseni on jo ’kailotettu’ ilmoille”, sanoin yrittäen taas päästä niskan päälle, ”niin voisit varmaan kertoa itsestäsi jotakin. Kuten että mitä sinä päivät pitkät täällä toimitat.”

”Äh, ei se ole kiinnostavaa”, mies sanoi ja huitaisi kädellään kuin olisi karkottanut kärpäsen. ”Kunhan puuhastelen.”

”Puuhastelet mitä?”

”Mitä milloinkin. Seuraatko muuten jääkiekkoa?”

”En.”

”Mitä joukkuetta kannatat?”

”En mitään. Eikä puheenaihetta voi noin vain vaihtaa, se on laitonta.”

”Pahoittelen, neiti näytelmäkirjailija. Voit soittaa poliisille”, mies sanoi, ja minä naurahdin huvittuneesti mutta kuitenkin tarpeeksi hillitysti, jottei nauru menisi kikattelun puolelle. Ase-tin myös pöydälle vaivihkaa nousseet käteni takaisin pöydän alle, jotteivät ne vahingossakaan siirtyisi pyörittelemään tukkakiehkuroita.

Mies vaikutti hauskalta ja sopivalla tavalla piikikkäältä, mikä tuntui virkistävältä, sillä uuvuttavimpia miehiä olivat ne, jotka katsoivat minua palvovin koiransilmin ja nauroivat jokaiselle ontuvalle vitsilleni, joille tämä mies – sen aavistin jo – ei korvaansa lotkauttaisi. Tämä ei ollut mikään spanieli, ei mikään luppakorvainen tyhjännauraja. Ehkä pikemminkin dobermanni, tai ei: jokin sellainen omanarvontuntoinen paimenkoira, joka muutamalla tarkkaan ajoitetulla eleellä hallitsee satapäistä karjalaumaa.

”No, saat anteeksi”, minä sanoin. ”Tämän kerran. En kutsu

paikalle virkavaltaa. Enkä seuraa jääkiekkoa, varsinaisesti aina-
kaan. Luen kyllä urheilusivut joka päivä.”

”Mutta sinä taidatkin olla sitä tyyppiä”, mies huomautti, ”joka
lukee kaikki sivut joka päivä.”

”Miten niin...” Mietin hetken. ”Tai siis, olenko minä senkin
mennyt täällä kailottamaan? Nyt nolottaa. Pitää varmaan vaih-
taa kuppilaa.”

”Älä sentään. Sehän olisi sama kuin vaihtaisi joukkuetta. Ja
sellaistahan ei tehdä, tai muuten...”

”Tai muuten mitä?”

Mies huokaisi teatraalisen raskaasti ja sanoi: ”Tuollaisen
kysymyksen voi esittää vain nainen. Tai muuten MAAILMA
TUHOUTUU.”

Hän lausui kaksi viimeistä sanaa niin kovaan ääneen, että lähi-
pöydistä käännnyttiin katsomaan, mitä tähän asti hillityssä nur-
kassamme oli tekeillä. Mutta pian katsojat jo kääntyivät pois ja
jatkoivat juoruaan siitä mihin se oli jäänyt.

Huomasin unohtaneeni heidät tyystin: olin ollut täysin
uppoutunut keskusteluamme, kuin minun ja miehen ylle olisi
laskeutunut läpitunkematon lasikupu.

Mutta ei, ei mitään sellaista, muistutin itseäni, ei mitään sinne
päinkään, sillä vain muutamaa kuukautta aiemmin sydämeni oli
kiskottu rinnasta irti ja tallottu maahan kuin loppukesän mädät-
tämä hedelmä.

Vaan ei kai pienessä juttelussa ollut mitään pahaa?

Pienessä tutustumisessa?

”Ah, niin tietysti”, sanoin. ”Maailma tuhoutuu. Vain mies voi
antaa noin dramaattisen vastauksen.”

”Hmm, enpä tiedä. Oletko koskaan kuullut termiä *drama*
queen? Sille on varmasti syynsä.”

”Ei välttämättä. Ei kieli aina jäljittele todellisuutta.”

”Herranen aika! Sinähän taidat olla jonkinlainen akateemikko.”

”Ja mikäs sinä sitten olet? Joku lätkäjuntti vai?” minä täräytin, mutta kaduin sanojani heti.

Mies ei niitä kuitenkaan näyttänyt hätkähtävän, vaan vastasi: ”Sitäkin, kyllä. Ja olen siitä ylpeä!”

”Hyvä homma!”

”Pilkkaa vain”, hän sanoi nyt jo lievästi loukkaantuneen oloisena, ”mutta ainakin minulla on intohimo. Minun joukkueeni. Mikäs sinun intohimosi on?”

”No tuota, kirjallisuus... runous ehkä ja näytelmät...” sopersin. ”Tai äh, ei mitään noin selkeää kuin sinulla. Teillä junteilla taitaa olla helpompaa.”

”Hah! Et taida lainkaan tietää, miltä tuntuu illasta toiseen pelätä joukkueensa häviötä. Ja kun se sitten tulee, se on musertavaa...” mies sanoi ja vaipui äänettömään alakuloon, kuin hänen joukkueensa olisi juuri sillä hetkellä hävinnyt ratkaisevan finaaliottelun ja tieto tappiosta olisi ilmaantunut hänen näkymättömään, kiekkoaiheisia uutisia suoltavaan korvanappiinsa. Aidoilla faneilla oli kai aina korvassaan sellainen.

”Haloo?” sanoin lopulta ja heilautin kättäni miehen kasvojen edessä. ”Minne sinä katosit?”

Mies havahtui ja katsoi minua äkkiä suoraan silmiin. ”Tässähän minä. Onko sinulla nälkä? Voisin laittaa kämpillä jotain syötävää.”

Hämmästyin miehen mutkatonta ehdotusta ja muistin huvittuneena aiemman huoleni huumatuksi tulemisesta ja liha-veitsestä. Vai pitäisikö huoli sittenkin ottaa todesta... Noiden sinertävien silmien ja sympaattisten kasvoryppyjen taakse saattoi kätkeytyä mitä hyvänsä, sillä eihän mies ollut kertonut itsestään oikeastaan mitään. Jauhanut vain jostakin typerästä joukkueesta.

”Enpä tiedä...” sanoin. ”Enhän minä tunne sinua lainkaan.”

”No mitä haluat tietää? Kengännumeron?”

”Ehdottomasti. Ja ammatti olisi myös kiva.”

”Kelpaisiko unelma-ammatti? En oikein pidä tästä nykyisestä.”

”Saa toistaiseksi kelvata. Mikäs se sitten on? Jääkiekkojuontaja?”

Mies oli purskauttaa viimeiset oluttilkat suustaan. ”Siis mikä?”

”Ei kun siis... selostaja!” korjasin. ”Sitä minä tarkoitin. Jääkiekkoselostaja!”

”Hyviä arvauksia molemmat”, mies sanoi suupieliään pyyhkien, ”mutta ei. Vielä juontajaa tai selostajaaakin mieluummin olisin nimittäin talonmies.”

”Talonmies? Onko sellaisia enää edes olemassa?”

”No kun sepä se juuri onkin!” mies huudahti lähes pelottavalla tarmolla. ”Kun niitä pitäisi olla! Esimerkiksi minä. Juttelisin asukkaiden kanssa ja korjailisin heidän vessanpönttöjään. Kulkisin pihalla kahvikuppi kädessä, ja kaikilla olisi turvallinen olo. Kaikki mummot ja papat tietäisivät, että jos kraana alkaa yhtäkkiä suihkuttaa vettä naamalle, apu on lähellä.”

”Kiinnostavaa. Minä kun luulin ettet halua jutella yhtään kenenkään kanssa. Ja osaatko sinä muka korjata vessanpönttöjä ja vuotavia kraanoja? Eikö siihen pitäisi olla jokin koulutus?”

”Koulutus ja koulutus!” mies tuhahti. ”Voi teitä akateemikoita. Kouluja en ole käynyt, mutta osaan kyllä korjata mitä tahansa.”

”Mitä tahansa?”

”Mitä tahansa.”

”Melko itsevarmaa.”

”Ei, vaan todenmukaista. No mutta miten on, mennäänkö syömään?”

”Joo...” sanoin ja yritin samalla miettiä, mitä olin unohtanut – siis sen alkuperäisen aiheeni lisäksi, että olisin istunut miehen kanssa vain yhden lasillisen verran ja puhtaasti työmielessä.

Sitten muistin: ”Entäs se kengännumero?”

”Mitä sinä sillä teet?”

”Ostan sinulle kengät!”

”Ahaa. No sitten. Neljäkymmentäneljä”, mies ilmoitti ja veti tuolinsa taakse. ”Adidas tai Nike käy, muista merkeistä voidaan neuvotella. Haluatko vielä puhelinnumeronkin?” hän kysyi ja nousi seisomaan.

”En missään nimessä”, sanoin, nousin myös ja kohotin käteni torjuvasti pystyyn. ”En mielelläni puhu puhelimessa. Siis kenenkään kanssa, älä ota tätä henkilökohtaisesti.”

”Hyvä on. Mutta etkö edes äitisi kanssa?”

”En varsinkaan äidin.”

”Selvä on. Lupaan minäkin siis olla soittelematta”, hän sanoi ja lähti kävelemään kohti ovea, mutta ennen sen avaamista hän vielä kääntyi ja kysyi: ”Ethän sinä muuten ole kasvissyöjä?”

Aamalla heräsin lattianrajasta patjalta, joka oli niin ohut että lantiotia särki. Ilmassa leijui pölyä ja kahden ihmisen välistä tuoksua, ja selkäni takana makasi mies, jonka rohisevasta mutta tasaisesta hengityksestä oli vaikea päätellä, oliko hän unessa vai valveilla. Sain kuitenkin asiaan selvyuden pian, kun hän laittoi kätensä hartialleni ja sanoi: ”Kuule.”

”Niin?” sanoin unisen hyväntuulisena ja varmana siitä, että hän sanoisi jotakin mukavaa – ehkä ehdottaisi sunnuntaista kävelyretkeä tai uusintaa sille, mitä yöllä oli tapahtunut.

”Tyttöystäväni jätti minut viime viikolla”, hän sanoi, ”ja seuraavana päivänä enoni kuoli. Me olimme läheisiä. Joten sinun on nyt varmaan paras mennä.”

Tuijotin seinää edessäni ja mietin, tarkoittiko mies olleensa läheinen enonsa vai tyttöystävänsä kanssa. En kuitenkaan kysynyt. Kadulta kuului kovaa ja jylisevää ääntä, sillä asunto oli raitiovaunureitin varrella ja ensimmäisessä kerroksessa. Kun jylinä oli kaikonnut, sanoin: ”Otan osaa”, ja sitten nousin seinän ja miehen välistä ylös taakseni vilkaisematta.

Kävelin pienestä makuuhuoneesta olohuoneeseen, joka oli täynnä kaikenlaista tavaraa (rojua, ajattelin vihaisena, vaikka edellisiltana olin tutkinut tavaroita ihaillen), ja olohuoneesta jatkoin kylpyhuoneeseen, jossa huuhtelin kasvot kylmällä vedellä ja hieroin silmien alle tuhrintuneet ripsivärit parhaani mukaan

pois. Eteiseen palattuani otin takkini ja tavarani ja poistuvin asunnosta, jossa minua ei ehkä ollut uhattu veitsellä tai huumattu mutta jonne minun ei silti olisi pitänyt mennä.

Kadulla kävellessäni tunsin miehen katseen ikkunassa. Se porasi selkääni kuumaa kuoppaa, tai ehkä vain kuvittelin niin. Ehkä hän makasi yhä patjallaan hikisenä ja yksin, ja siihen hän myös saisi jäädä, typerine joukkueineen ja epäselvine hengityksiineen, tyttöystävänsä muiston ja enonsa haamun viereen.

En ymmärtänyt miestä.

Eikö hän olisi kaivannut lohtua? Eikö hän ollut juuri sen vuoksi pyytänyt minua luokseen? Jos olisin kysynyt, olisiko hän vastannut: älä sekaannu minuun, pysy kaukana minusta tai joudut vain vaikeuksiin. Tuollaisia lauseita olin joskus kuullut, enkä koskaan ollut totellut. Koska mikä muka houkuttaisi paremmin lähestymään kuin käsky mennä pois? Mikä voisi vedota minuun enemmän kuin vaikeudet? Ne vetivät minua luokseen kuin kärpäspaperi kärpystä.

Mutta sellaisen oli loputtava, ajattelin, minun olisi opittava kiinnostumaan ihmisistä, jotka hylkivät ongelmia sen sijaan että keräilevät niitä kuin pinssejä rintakehään: ihmisistä, jotka eivät raahaa mukanaan vuodesta toiseen yhä suuremmaksi paisuvaa hankaluuksien säkkiä. Sellaisen oli todellakin loputtava, hoin itselleni ja päätin, ja että minun pitäisi mennä takaisin terapiaan. Tai ehkä aloittaisin taas viulutunnit ja saisin muuta ajateltavaa, ottaisin kissan. Vaihtaisin kahvilaa. Vaihtaisin työpistettä ja keskittyisin tulevaan näytelmään, juuri niin: työhön uppoaminen on aina hyvä pakokeino.

Tai sitten menisin yökerhoon, joisin itseni tolkkuttomaan humalaan ja katsoisin jonkun toisen, nuoremman ja kiltimmän, suustaan vähemmän pahan.

Tai siis *ei*, en katsoisi ketään.

Se oli kielletty. STOP. Ostaisin hamsterin. Tai kissan. Tai ehkä isomman television.

Televisio, mikä mainio idea. Avaisin sen ja katselisin sunnuntaipäivän leppoisaa ohjelmaa, *Savon kauneimmat puutarhat*, *Sinkkuhaaste paratiisisaarella*, kaikkea sellaista. Mutta ensin kävisin lähikaupassa ostamassa jäätelöä ja perunalastuja, ja niin monta erilaista dippiä, että saisin säilytettyä valinnanvaran vaihtelun. Sillä minä hallitsen elämäni, minä eikä kukaan muu! Hedelmiä en ostaisi, kun en niistä pidä. Aikuiset saavat valita. Aikuiset työntävät huuliaan ja muita ruumiinosiaan vastakkain aivan liian helposti, liian kevein perustein, ja äkkiä kaikki onkin painavaa.

Tiesinhän minä sen.

Olihan niin käynyt ennenkin.

Kauppaan päästyäni keräsin koriin suunnittelemani ostokset, ja lopuksi heitin sekaan vielä suuren karkkipussin ja kokispullon. Kävelin kassajonoon, jossa seistessäni yritin peitellä korini sisältöä selkäni takana jonottavalta siistiin villakangastakkiin pukeutuneelta naiselta – vaikka turhaahan se oli, sillä vuoroni koittaessa jouduin joka tapauksessa nostamaan jokaisen valitsemani terveystuotteen liukuhihnalle muiden asiakkaiden pälisteltäväksi.

Muovikassin sanko kiskoi kättäni maata kohti kun kävelin kotiin. Mietin ruskeatukkaista naista, sitä miten olin voinut unohtaa hänet edellisenä iltana: hänet, jonka kanssa mies oli supatellut kahvilassa, hänet, jolta mies oli kysynyt ristikoihin neuvoa, kun ei ollut keksinyt. *Lintu. Kuusi kirjainta. Viimeinen on o.* Ruskeatukkainen oli miettinyt hetken ja antanut vastauksen, sillä tyhmä hän ei ollut. Eikä erityisen kaunis. Olin joskus ihmeteltyt hänen pipoan, sellaista lapsellista, jossa on korvaläpät ja molemmiin puolin heiluvat palmikot, jotka voisi sitoa leuan alle kiinni. Sitä hän ei sentään ollut tehnyt. Hänellä oli pulleat posket ja

lempeä hymy, emäntämäinen, sellainen kuin hän olisi juuri tullut lypsämästä lehmiä tai ottamasta leivinuunista leipää. Jos olisin jutellut hänen kanssaan, olisin saattanut pitää hänestä, mutta hän ei ollut koskaan katsonut minuun päinkään. Hän ei koskaan puhunut kenellekään muulle kuin miehelle, eikä mies koskaan puhunut kenellekään muulle kuin hänelle. Yhdessä he olivat varmasti lyömätön ristikontäyttöpari.

Mutta nyt nainen oli jättänyt miehen, ajattelin kääntäessäni avainta alaoven lukossa, ja miehen eno oli kuollut. Surullistahan se oli. Sehän oli kamalaa, minä mietin, joten ehkä olin sittenkin loukkaantunut liian vähästä. Ehkä olisin voinut ottaa osaa painavammin, tuoda miehelle lasin vettä tai kiittää edes ruuasta, sen sijaan että olin vain rynnännyt ovesta ulos kitkeränä kuin sitruuna.

Mutta hänhän oli käsenyt minun mennä!

Painu helvettiin, hän oli sanonut, tai vähintäänkin ajatellut, joten olkoon jo koko juttu. Olkoon koko nuorempia naisia vakoi-leva lätkäjuntti, päätin ja avasin tarmokkaasti hissien lasioven.

Kotona kävelin takki päällä ja kengät jalassa suoraan keittiöön. Laitoin dippikastikkeet tekeytymään jääkaappiin ja tungin jäätelön pakkaseen, jossa oli jo ennestään puoliksi syötyjä pakkauksia. Jonain päivänä katsoisin mitkä niistä ovat pilalla ja valuttaisin ne kuuman veden kanssa viemäriin, ajattelin, jonain päivänä. Ehkä jo huomenna, sanoin ääneen, naurahdin kuivasti ja paiskasin pakkasen oven kiinni. Heitin takin ja kengät eteiseen ja riisuin loputkin vaatteeni käydäkseni suihkussa, ja silloin huomasin sen.

Että perhosriipukseni, joka roikkui aina kaulallani, ei roikkunut siinä enää.

Voi helvetin helvetti, kiroilin, se oli varmaan jäänyt miehen luokse.

Ketju oli ehkä katkennut, ja nyt perhonen makasi jossakin sen

kovan patjan ja kosteaksi hikoillun lakanan välissä ja tummui, keräsi tuntosarviinsa miehestä tihkuvaa tahmeaa surua.

Minun täytyi saada se takaisin.

Sitä en voinut kadottaa, koska se oli aarteeni. Se oli oma hopeinen siivekkääni, jonka siivissä kimmelsivät helmiäiskoristeet ja jonka eräs toinen mies oli kerran ojentanut minulle kiiltävässä rasiassa. Ja vaikka tuo toinen mies oli myöhemmin osoittautunut täydeksi – turha sitä kaunistella – paskaksi, ja vaikka olin lopulta jäänyt vuodattamaan tuon miehen vuoksi mullalta maistuvia kyyneleitä, joista oli tullut mieleen kuolema – ja eräänlainen kuolema se oli ollutkin – riipus oli kuitenkin jäänyt henkiin. Se oli elossa, ja olin päättänyt käyttää sitä sen lahjoittajan puutteista huolimatta ja myös siksi, että se oli kaunein koru, jonka koskaan olin omistanut.

Ja nyt olin kadottanut sen, ja kaulani oli paljas ja valkoinen kuin lumi, joka sataisi pian maahan. Tai ei vielä, sillä ensin tulisi räntää, ensin taivas paiskoisi kadut täyteen jalat kastelevaa sohjoa, jonka poikki kulkisin johonkin toiseen kahvilaan, sillä samaan en voisi enää mennä.

En kestäisi miehen hiljaista katsetta nurkkapöydästä tai sitä, että ruskeatukkainen nainen kuitenkin palaisi, että he kuitenkin tekisivät sovinnon ja täyttäisivät ristikoita niin kuin ennenkin, lyijykynällä tietenkin, jos sattuu virhe. Heillä olisi pyyhekumi ja sillä virheet korjattaisiin, kuinka helppoa: tuhruista toki, mutta ei se haittaa, ei se ole niin tarkkaa, lopulta kirjaimet kuitenkin asettuvat oikein ja he kuiskuttavat toisilleen salaisuuksiaan, joista minä en tiedä.

Sillä minä kirjoittaisin näytelmiäni jossain muualla ja salakuuntelisin ihmisiä, joiden sanat puhutaan ääneen.

Mutta ensin perhonen oli saatava takaisin.

Kun maanantai koitti, astuin kahvilaan niin kuin ennenkin. Asiakkaita oli epätavallisen vähän, eikä miestäkään näkynyt. Tilasin ääni väristen kahvin – tavallisen maitovaralla, kuten aina – ja istuin alas. Kaivoin läppäriin esiin ja tuijotin ruudulla poukkoilevaa tekstiä kuin vierasta kieltä. Keitä olivat nuo kynsästäni tulleet hahmot, kuka mies oli, ja ennen kaikkea miksi olin saattanut itseni taas tällaiseen tilanteeseen?

Mutta minähän olin täällä vain toimittamassa tehtävää.

Kun perhonen riippuisi taas kaulassani, kaikki olisi ohi ja poistuisin näyttämöltä takahuoneeseen, takahuoneesta kadulle ja katuja pitkin toiseen kaupunginosaan, jossa voisin hengittää. Mutta mikä muka olisi ohi, kun ei mikään ollut koskaan alkanutkaan?

Toimistolaiset alkoivat jo pyrhädellä ovesta sisään. Siihen mennessä mies oli yleensä saapunut, mutta miksei juuri sinä päivänä, välttelikö hän minua? Häpesikö hän sitä, että oli heittänyt minut ulos? Sitten mieleeni juolahti sekin vaihtoehto, että hänellä saattoi vain olla jotain muuta tekemistä, jokin paikka minne mennä. Työtapaaminen, hammaslääkäri, hautajaiset... Niin, ehkä hän istui hautajaisissa suremassa enoan juuri tällä hetkellä, kun minä kiemurtelin jäähtyneen kahvin äärellä omien merkityksettömien epäluulojeni vallassa.

Ehkä kaikki ei liittynytäkään minuun.

Niin se perhosmies oli kerran sanonut: kaikki ei liity sinuun. Ja silti hän oli saapunut kaupungin halki yhä uudestaan, tullut päivästä toiseen sinne missä minä olin.

Mutta se on kokonaan toinen tarina – se oli silloin, ja nyt on nyt.

Nyt on lounasaika, ja vilkuilen toimistolaisia, jotka syövät salaattejaan ja juovat vissyvettä, harjoittavat sellaista terveellistä elämää, johon minä en ole koskaan tuntenut vetoa. Noihin silitettyihin kauluksiin. Mutta sentään heillä on toisensa. He kävelevät yhtä matkaa toimistolta kahvilaan ja yhtä matkaa kahvilasta toimistolle, enkä usko, että yksikään heistä on viettänyt juuri päättyneenä viikonloppuna yötä asunnossa, jossa ei ole edes sänkyä vaan pelkkä lattialle viskattu patja – jonkun vieraan asunnossa, jonkun sellaisen, joka hetken aikaa oli tuntunut tutulta. Mutta mistä minä tiesin, toimistolaisethan saattoivat viettää viikonloppuisin vaikka kuinka villiä salattua elämää. Syödä kebablastuja tulinen kastike suupielistä pursuten, ottaa vissyyn sijaan kossuvissyyn ja kailottaa parvekkeelta aamulla kello viisi, että *sellainen työmiehen lauantai!*

Maanantai kuitenkin oli, harmaa maanantai. Ja keskellä sitä maanantaita toimistolaiset pyyhkivät suunsa ja asettivat aterimet siististi lautasilleen, joiden reunoilla keikkui surullisen näköisiä sämpylöitä; toimistolaiset eivät koskaan syöneet sämpylöitään, sillä he pelkäsivät hiilihydraatteja kuin jotakin salaperäistä tarttuvaa virusta. He pukivat takit ylleen ja marssivat jonossa ovesta ulos, ja äkkiä oli taas niin hiljaista, että kuulin sormieni naputtavan pöytää näppäimistön vierellä. Tietokoneen näppäimistöä ne eivät naputtaneet. Sellainen ei tullut niille mieleenkään.

Ruokahaluni oli tiessään, joten lounaan sijaan kävin tiskillä hakemassa lisää kahvia. Tiesin, että pelkästä kahvista saisin vain pahan olon ja loputtoman vessahädän, mutten välittänyt. Tai